

MUTRIKUKO HERRI ALDIZKARIXA
2002ko azaroa - 12 zkia.

KALAPUTXI

ETXEBIZITZA

AMETS BILAKATZEN DEN BEHARRA

- ➡ Gotzon Mendiguren eta txori kantak
- ➡ Arrain kontserberen historia laburra

mutrikuko tabernariak

FRONTOI TABERNA
BADI BODEGOIA
GALDONA

TXOKO ● AHORBA

LORETXU ● ESPARBELA ● TIRA-BIRA ● ATILATXO ● ARANZUBI ● ZUBIARAM

KAI JATETXEA ● BATZOKI ● BARE-BARE ● AMETZA ● SAN JUAN JATETXEA

JARRI-TOKI JATETXEA ● BAR PUERTO TABERNA ● KOFRADI ZAHAR ● ZUBIXA

KARDALA
MIJOA JATETXEA
ZELAIETA JATETXEA
KALBAIXO JATETXEA
GOITIKBEHERA

OPEL

Txirritxa Autoak

**HIL HONETAKO
ESKAINITZA**

GALGEN DOAKO AZTERKETA

MARKAKO KUBIERTAK

24 eurotik aurrera.

OPELek merkataratutakoak

Helbideak: Gardotza Pol. Ind., z/g
Mijoa Pol. Ind., z/g

48710 BERRIATUA
20830 MUTRIKU

Tel. 94 683 26 00
Tel. 943 60 41 28

Kalaputxi hilabetekarixa

Argitaratzailea:

Karenka komunikazio elkarte
Erdiko kale, 4 behe
20830 MUTRIKU

Telefona: 943 60 34 68

e-maila: kalaputxi@topagunea.com

Laguntzailea: Mutrikuko udala

Tirada: 1.900 ale

Lege Gordailua: SS-787/01

ISSN: 1579-4792

Inprimategia: GERTU. Oñati.

Banaketa: Mutrikuko Institutuko azken mailako ikasleak

Mutrikuko
udala

Gipuzkoako
Foru Aldundia

Eusko
Jaurlaritza

Aldizkari honek erakunde hauen dirulaguntza jasotzen du euskara bultzatzearen

Kalaputxi ez du bere gain hartzen aldizkarian adierazitako esanen eta iritzien erantzunkizunik.

Eskerrak ematen dizkizue aldizkari hau kaleratzea posible egin duzuen guztioi

a u r k i b i d e a

Informazioa	4
Zeuk esan	5
Puri-purixan	6
Bi hitzetan	8
Kale inkestia	11
Lan giruan	12
Karenka	14
Gizartia	16
Auzoz auzo	17
Kalaputxiketan	18
Komikixa	18
Gazterixa	19
Kultura	20
Euskeria	22
Jolasen txokua	23
Zorion agurrak -Olgatzen	24
Argazki zaharrak	25
Agenda	26

Zain dago. Herritik hain hurbil edo hain urrun bizi den etxeke edo lagun hori zain dago Kalaputxi noiz jasoko. Emaiozu, irakurle, poz handi bat Mutrikuko herri aldizkari hau hain gustura jaso eta irakurriko duen norbait horri. Luzaroan eskertuko dizu, zalantzarik ez izan.

BIDALKETA ESKATZEN DUENA

Izen-abizenak:
Helbidea:
Posta kodea: Herria:
Telefona:

KALAPUTXI JASOKO DUENA

Izen-abizenak:
Helbidea:
Posta kodea: Herria:
Herrialdea:

INTERESEKO TELEFONOAK

OSASUNA

Anbulategia (Osakidetza)	943 60 43 00
DYA Mutriku	943 60 33 17
DYA zentrala	943 46 46 22
Mendaroko ospitala	943 03 28 00
Odol emaleen taldea	943 60 39 30
Javier Otxagabia botika	943 19 50 26
Lon Apraiz botika	943 60 32 50

ADMINISTRAZIO BULEGOAK

Udaletxea	943 60 32 44
Turismo bulegoa	943 60 33 78
Posta zerbitzua	943 60 30 44
Bake epaitegia	943 19 50 81

IKASKUNTZA-IRAKASKUNTZA

Goizeko Izarra ikastola	943 60 36 75
San Miguel ikastetxea	943 60 31 95
Mutrikuko Institutua	943 60 36 27
Udal eskualtegia	943 60 30 94
Aek	943 19 23 47

GIZARTE ONGIZATEA

Gizarte Ongizate zerbitzua	943 19 50 81
Anai Arte jubilatuen egoitza	943 60 34 10
Mikel Deuna zaharren egoitza	943 60 38 71

ZEBITZUAK

Taxi geltokia	943 60 35 11
Pesa	900 10 12 10
Eusko Trenbideak	902 54 32 10
Loiuko aireportua	905 50 50 05
Hondarribiako aireportua	943 19 23 47

BESTE BATZUK

Liburutegia	943 60 41 82
Kiroldegia	943 60 31 75

Autobusak 2003ko ekainaren 30era arteko ordutegiak

MUTRIKU – DONOSTIA – MUTRIKU

Mutrikutik	Astegunak	7:00 / 8:20 (1) / 10:00 / 13:30 / 18:30 (1) / 19:30 (2)
	(1) astelehenetik barixakura (2) zapatuetan	
	Jai egunak	10:00 / 16:00 / 19:30
Donostiatik	Astegunak	8:00 / 11:30 / 13:00 (1) / 14:30 (1) / 17:30 / 20:30
	Jai egunak	11:30 / 20:30

MUTRIKU – BILBO – MUTRIKU

Mutrikutik	Astegunak	7:20 / 8:20 / 14:20 / 17:20
	Jai egunak	8:20 / 14:20 / 19:20
Bilbotik	Astegunak	9:00 (1) / 10:30 (2) / 12:30 / 17:30 / 19:30
	1) astelehenetik barixakura 2) zapatuetan	
	Jai egunak	10:30 / 17:30 / 19:30 / 22:00

MUTRIKU – MENDARO – MUTRIKU

Mutrikutik	Astegunak	8:05 / 9:45 / 11:45 / 13:25
Mendarotik	Astegunak	9:20 / 11:20 / 13:00

Trenak

DEBA – DONOSTIA – DEBA

Debatik	6:44-7:44-...-21:44
Donostiatik	5:47-6:47-...-20:47
Jai egunetan	8:44etan hasiko dira

DEBA – BILBO – DEBA

Debatik	6:43 -7:43 -...-20:43
Bilbotik	6:00 -7:00 -...-20:00
Jai egunetan	8:43etan hasiko dira

DEBA – EIBAR – DEBA

Debatik	6:43 / 7:43 / ... / 21:43	Jai egunetan, 8:43etan hasiko da
Eibartik	6:13 / 7:13 / ... / 21:13	Jai egunetan, 8:13etan hasiko da

Zaintzako Botikak (Mutriku – Deba)

A Z A R O A

1etik 3ra	Portillo (zapatu goizean, Lon Apraiz)
4tik 10era	Lon Apraiz
11tik 17ra	Barrera (zapatu goizean, Javier Otxagabia)
18tik 24ra	Javier Otxagabia
25etik 30era	Portillo (zapatu goizean, Lon Apraiz)

ABENDUA

1ean	Portillo
2tik 8ra	Lon Apraiz
9tik 15ra	Barrera (zapatu goizean, Javier Otxagabia)
16tik 22ra	Javier Otxagabia
23etik 29era	Portillo (zapatu goizean, Lon Apraiz)

Kofradiatik hainbat gogoramen hausnarketarako

Kaixo guztiori:

Aspalditxo honetan ikusten eta entzuten ari gara hainbat ekimen eta komentario, herrian aurrera eraman nahi dan Babes Dikea eta ondoren egiteko diren Puerto berria etab. direla medio.

Guk, arrantza mundutik ikutzen gaitue-
nez, aipamen batzuk egin nahi ditugu bes-
terik gabe (zehaztasunak behar dituenak
eska ditzala dagokion lekuan), guztiok kon-
tuan izan ditzagun.

- Uste dugu, herri hontako arrantzaleak (Kofradia tarte delarik) batzuek azaltzen dutena baino askoz ere errespeto gehiago merezi dutela.

- Zerbaiti buruz hitz egiterakoan, iragana ere kontutan hartu beharrekoa da, gaurko-
ari zentzua emanez, eta gerora begira zin-
tzotasunez jokatu ahal izateko.

- Beharbada, herritar gehienek ez dakite gure historian, hainbat mendetan, herri honen diru iturria gehienbat itsasotik zeto-
rrrela. Baina, ez bakarrik hartatik bizi zire-
nentzat, baita Udalarentzat ere orduko
arrantzale batzuk urtero laguntza eskeini-
az (...).

- Gaur egun ere, gure herriko lantegiak ikusten eta aztertzen baditugu, onartu behar dugu, orain ere, arrantza mundua-
rekin zer ikusia dutenek direla gehienak.
(...).

- Ondo pentsatu zer suposatu izan duen gure herriko dendari, tabernari, eta abar-
rentzat hemen zegoen untzi flota galtzea,
edo eta kanpokoak ere ez etortzea.

- Batzuek ez uste arren, herri honetan badira arrantzale gehiagok lan egin dezaten hainbat proiektu dituztenak, horretarako untzi bat aurrenengo, eta beste bat geroa-
go ekartzeko asmotan direnak. (...).

- Hau guztia aurrera eramateko, denok ahalegindu behar dugu. Orain dugun auke-
ra inoiz ez dugu izan eta ez espero berriro izaterik ere.

- Aipatzen da 1994ko Plan estratejikoan babes dikea aldarrikatzen zela, baina ez portu berririk. Eta nor ausartzen zen Portu berri bat eskatzen, hainbeste urtetan babes moila bat lortu ezinik ibili baginan? Orduan ere, baziren "ametsak"; kontutan izaten

Orri hau beti egongo da zabalik zeozer esateko daukazuen mutrikuar guztiontzat. Artikuluak izenpetuta ekarri beharko dira, nahiz izanez gero, gaitzizena erabil daiteke aldezkaritari nor den adierazita.

Utzi esateko duzuna Erdiko kale, 4 - beheko buzoian edo kalaputxi@topagunea.com helbidean.

ziren industrialdean ezarri beharreko lante-
gi motak eta kaiaren inguruan sortu beha-
rreko lan mota berriak (...), Mutriku-Sasiola bidea...

- Berriro diogu: Gaur egun ditugun ere-
miek ez dute balio, behar diren azpiegitu-
rak eraikitzeke. Eta hori badakite edo jakin
behar lukete, proiektu "ofiziala", edo
"Gobernuarena" deitzen diotenak, eta
guk, aldiz, "herriak beti eskatu duana" uste
duguna. (...)

- Beraz, hasieran esan bezala, bakoitzak ditu bere bizikizunak eta bizitzan zehar hartu ditu bere erabakiak. Horrek ez du esan nahi, besteak ere berdinak hartu behar dituztela, ezta ere, ez diogula eman behar aukerarik itsasoko lanbideari eta honetarako behar diren garapen eta hobekuntzari (...).

Amaitzeko, ez dugu uste, inori on egiten dionik herrian enfrentamendua sortzeak, eta horretara darama hainbeste irainek, pintadak eta azken egun hauetako apurke-
tek. Gure arteko eztabaidak hitz eginez konpondu behar dira, noski, adin guztietakoak elkar errespetatuz (...).

Agur bero bat.

(KALAPUTXiko erredakzioan laburtua)

Joseba Burgaña,
Kofradiako idazkaria

Sinistu ezindakua!!!

Aspaldi zan esaeria: "Mutrikuko gauzak, ora pro nobis", baina orainguan markatik ere pasau ein gealakuan no.

Egañaneko etxe berrixen parian lurpeko zakar ontzixak ipini zianetik, nik ustet, asko-gitxi, danok geatu ginala inbirixatan eta ia bestioi noiz tokauko zain. Zetako, baina? Oraintxe esango dizuet geuri gerta-
takua. Nun juten gean hiru plastiko haundi hartuta, badakizue: botillak dila, esne kajak dila, paperak dila eta eztakitx nolako partiketak etxian einda. Eta ailla-
tuaz bat han nun dauan zakarrak jasotzeko kamiona. Hasi ginan gauza bakoitza bere lekuan sartzen eta nun esaten digu txofe-
rrak lagatzeko dana batea... Aberixan bat eo aparteko zeoze zalakuan bota gendun dana batea eta galdetu ia noiztik pasatzen zan hori... Hobe mila bider ezjakintxazu-
nian segi izan bagendu!!! Sinistu leike lur-
peko zakarrak danak batea jasotzen dila eta gure lan guztiak alper-alperrikakuak dila?

Kontuan hartu hori etxian zakarrak apar-
tazen ibiltzeko ohiturria daukazuenok eta bota betiko kontenedore zaharreta, horrek, behintzat, aparte jasotzen ditzuzte eta.

Nekane

Etxebizitza: sarritan ame

Indarrean dagoen konstituzioaren 47. artikulua dio: "guztiek izango dute etxebizitza duinaz eta egokiaz gozatzeko eskubidea". Gizalegeak ere halaxe agintzen du: Gizakiak etxebizitza behar du bizitzeko. Guztiok onartzen dugun eskubide hori, baina, ez da oso erraza betetzen gaur egunean. Agian, bizitzako aposturik gogorrena egiten dugu etxebizitza erostera goazenean.

"Hogei urterekin estudiatzen nihatzen eta ezin etxebizitza batean sartu; hogeita bostekin, lan finkorik ez eta gainera etxebizitzaren prezioak disparatu egin ziren; hogeita hamarrekin, prezioak are eta garestiagoak dira baina noiz edo noiz sartu beharko naiz etxebizitza batean!" adierazi digu Jonek, gurasoenean bizi den mutrikuar gazte batek. Etxea txiki geratu zaienek, etxe berriagoa nahi dutenek edo etxea jabetzan hartu nahi dutenek ere, ez dute erronka makala bere asmoak betetzeko.

2000 urtean Ikertalde Aholkularitza enpresak ikerketa egin zuen gure herrian etxebizitza izateko beharra agertu zuten herritar batzuen artean, horiek etxebizitzaren gaiaren inguruan zituzten kezkek eta beharrak jasotzeko. Inkesta hori 177 mutrikuarri

egin zitzaizen eta jasotako erantzunetako batzuk hauexek izan ziren:

- la guztiek Mutrikun geratu nahi dute bizitzeko, beste herri batera joan gabe.
- Etxebizitza edukitzeko beharra dutenak, batez ere, gurasoenetik irteten nahi duten gazteak eta familia handitzeagatik etxebizitza aldatu nahi dutenak dira.
- Etxebizitzaren jabe egin nahi dute ia guztiek, alogeran sartu gabe edo, sartuta badaude, hori lagata.
- 80 m² inguruko etxebizitza nahi da, 3 logela, 2 komun, trastelekua eta, ahal bada, garajea duena.
- 20 milioira arte ordainduko lukete gehienek, hilean 55.000 pezeta arteko kreditu batez.

Ikusten denez, duela bi urte jasotako informazio hori gaur egun ere balekotzat har genezake, baina posible al da gaur egun 20 milioi pezeta baino merkeagoa izan eta ezaugarri horiek betetzen dituen etxebizitza aurkitzea?

Euroaren sarrerarekin prezioak berdinu egingo zirela ematen zen aditzera azken urteetan, baina prezioak berdinu ez eta igo egin dira, asko gainera. Horrela, etxe berriei dagokienez, 2002 urtean 35-40 milioi pezeta artean ari dira etxebizitzak saltzen, 1998an 20-25 milioiren truke

Mutrikun 668 etxebizitza daude hutsik

Mutrikuarrek Mutrikun geratu nahi du bizitzeko

**ARRIETA
AUTOZERBITZUA**

— eroski —

Jose M.ª Altzibar Etorbidea
Tel. 943 60 31 01
20830 MUTRIKU (Gipuzkoa)

BERISTAIN

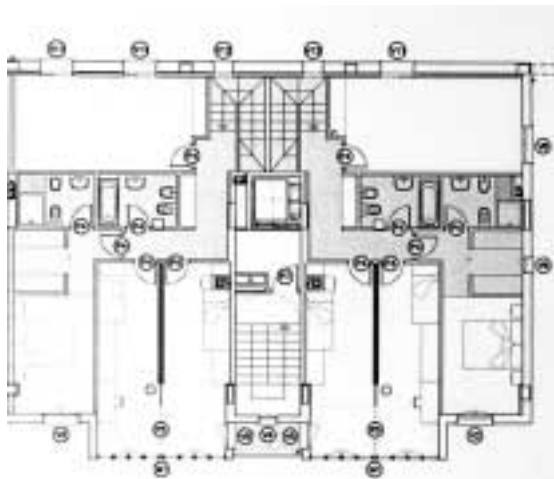
DENDA LURRINDEGIA ESTANKOA

943 60 35 44

ets bilakatzen den beharra

Dagoen eskariak garestitzen du etxebizitza

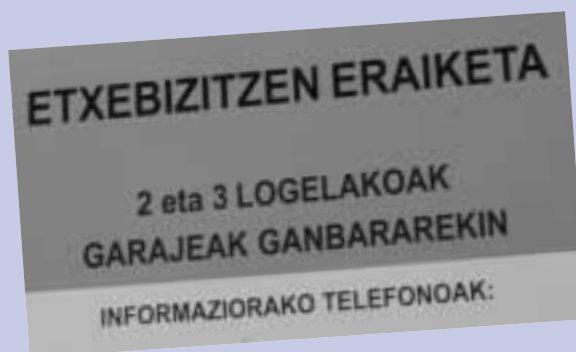
etxebizitza eros zitekeenean. Lau urteren buruan, beraz, prezioak %60-75 egin da gora. Bigarren eskuko etxebizitzaren kasuan ere, salbuespenak salbuespen, igoera horrelakoxea izan da. Hori dela eta, jendea, batez ere gazte jendea, prezioen hazkuntza horrek goia noiz joko dago, aukera errazagoak izateko pisu-txo bat erosteko.

Bankuek erraztasunak ematen dituzte mailegua eskatzeko orduan, baina zailtasunak gero datoz, hile-ro-hileroko kuota ordaindu behar eta eguneroko bi-zimoduari aurre egin behar zaionean. *"Batzueta, bikote gazteak mailegu handi batean sartzen dira, ilusio osoz, baina denborarekin ez dute gaitasun ekonomikorik maileguaren ordainketari aurre egiteko eta etxebizitza saldu beharra ere izaten da horrelakoe-tan"* adierazi digu herriko banku-etxe bateko zuzen-dariak eta gaineratu duenez, *"hain inbertsio handia egiterakoan, ondo neurtu behar dira gure aukerak: zenbat eta zenbateko diru-sarrerak ditugun, zelako beharrak ditugun... Beti aurkituko dugu gure neurri-rako etxebizitza bat"*.

ETXE BERRIA ALA ALOKAIRUA?

Herriko gazte askori entzun ahal zaio gurasoenetik ir-ten nahi duela baina etxe berririk erosi ezin duela. Horren aurrean, alokairuan sartzeko aukera aipatzen da baina ho-ri ere ez dago oso eskura, Jonen ustez: *"etxe gitxi do alki-latzeko eta dozenak zaharrak, txikiak eta oso garestiak dia. Gaiñera, abizitzen jartzeko obra egin bihar dezu..."*. Mutrikun 2.237 etxebizitza dadue erroldan eta horietatik 668 hutsik daude, EUSTATEN datuek adierazten dutenez. Interesgarria litzateke hutsik dauden etxebizitza horiek jendearen eskura ipintzea, baina batzuen eta besteen in-teresak ez dira berdinak.

Egoera horren aurrean, jende askok, gazteagoek eta helduagoek, esperantza handia dute etxebizitza soziale-tan. Oraindik ere urte batzuk pasatuko dira gure herrian etxebizitza sozialak aukeran egoteko, baina, behinik behin, gaiari heldu zaio eta prozesua martxan jarrita da-go. Kakatza eta Institutuaren arteko lurretan dira eraiki-tzekoak horrelako etxebizitzak eta, dagoeneko, Eusko Jaurlaritzak espedienteak tramitatzen eta beharko diren lurrez jabetzen dihardu. *"Horrelako espedienteak luzeak izaten dira eta urte batzuk behar izaten dira beharrez-koa den "papeleo" guztia egin eta etxebizitzak eraiki-tzen hasteko"* esan digu Itziar Azurtzak, Udaleko Hiri-gintza lege-teknikariak.

Hirigintza lege-teknikariari galdetu diogu etxebizitza bati zerk ematen dion prezioa eta hark erantzun: *"Prezio-aren barruan sartu behar dira lurzoruaen kostua, eraikun-tza kostuak, urbanizazio gastuak eta enpresarioaren iraba-ziak, baina garestitu, dagoen eskariak garestitzen du etxe-bizitza"*. Eta herrian eskaria dagoenez, etxebizitzaren pre-zioak gora. *"Nik 45 milioi eskatu eta 48 ordaindu nahi ba-didate, zela eskatuko det gitxio, ba!"* adierazi du etxea sal-du berri duen mutrikuar batek.

Halako batean jo beharko dute goia etxebizitzaren prezioek, baina argi dago gazte jendeak gurasoenetik ir-ten nahi badu asko eta asko bilatu beharko duela. Etxea eduki eta berria erosi nahi duenak behintzat, badu nondik hasi. Edozein kasutan, etxebizitza duina eta egokiaz goza-tzeko eskubidea urruti dago oraindik jende askorentzat.

Jose Mª Aitzibar, 6 - II. Blokea - Telefonoa 943 603194
Fax (943) 603194 - 56 - 20830 MUTRIKU (Gipuzkoa)

ITSAS-OTARRA ZAHARRIK BAI? ■

Aitonak erabiltzen zuen aparejuren bat gordeta? Ganbarako txokoren baten nabigaziorako tresnaren bat ahaztuta? Horrelako elementuak eta bestelako batzuk ere, portua eta itsasoarekin lotutako argazkiak, eskuz egindako lanabes zaharrak eta horrelakoak bildu nahi dira Kofradia Zaharrean irekiko den "Mutriku eta itsasoa" erakusketan.

Debabarreneko Turismo Dinamizazio plangintzaren barruan, Mutrikuko Kofradia Zaharreko Bentalekuan erakusketa bikoitza jarriko da. Batean, bentaleku zaharraren salmenta sistema azalduko duena eta bestean, Mutrikuk arlo ezberdinetan itsasoarekin duen harremana: historia, portua, itsasgizonak, San Pedro Kofradia, kontserbagintza eta etnografia. Erakusketa urte berrian ireki nahi da eta Donostiako Untzi Museoa ari da berau prestatzen.

Etnografia atalean arrantza ohitura zaharrekin loturiko Mutrikuko objektuak erakutsi nahi dira. Txoko hau osatzeko herritarren laguntza ezinbestekoa denez, estimatuko da gordeta daukazuen elementu horiek erakusketarako eskaintzea. Interesgarria edo erakustekoa izan daitekeen zerbait bazeneuka, deitu 943 60 33 78 telefonora astelehenetik ostiralera bulego orduetan. Elementu guztiak kontuz erabili-ko dira, baita garbitu eta birgaitu ere beharrezkoa balitz. Argazkien kasuan, kopia atera bezain azkar itzuliko da originala.

DUELA 500 URTEKO HEZURDURAK BEHEKO PLAZAN ■

Mutrikuko Hirigunea Birgatzeko dagoen plana garatzen hasi aurretik, Aranzadi elkarteko Historia Arkeologikoaren saileko kideek gure herrian barrena jardun dute lurra arakatzen ertaroko aztarnaren bat aurkitu nahian. Zorte handirik ez dute izan orokorrean, baina zerbait aurkitu dute, bai.

Mutrikuar gehienok entzun dugu noiz edo noiz Beheko plazan garai batean eleiza eta kanpo santua egon zirela. Oraingoan eleizaren aztarnarik ez, baina kanpo santuko aztarna bat aurkitu dute egindako sondean. Noizkoa den ez dute jakin oraindik, baina XVI. Mende ingurukoa izango den susmoa hartu dute Aranzadikoek.

Hezurdura osorik dago, izaki heldu batena eta haur batena, egurrezko zerraldoetan lurperatuak eta, Euskal Herrian ohitura zabaldua zenari jarraiki, ekialdera begira, bizitzaren zikloa hasten den aldera.

Eskeleto horiek estali egin dituzte eta aurrerantzean aurkitutakoarekin eta ingurukoekin zer egin erabaki beharko da.

GOTZON ARRIETA, ZAZPI HERRIALDEETAKO TXAPELDUN GURDI-JOKOAN ■

Urriaren 26an Zazpi Herrialdeetako Herri-Kirol Txapelketa jokatu zen Beran, eta Mutrikuko Herri-Kirol Taldeko dozena erdi kirolarik parte hartu zuten bertan, Gipuzkoako taldean, mutrikuarrek ingudean, lasto-altxatzen, zaku-eramaten eta gurdi-jokoan parte hartu zuten. Sailkapen nagusian Gipuzkoako taldea hiru garren geratu bazen ere (txapeldun Nafarroa eta bigarren Bizkaia izan ziren), Gotzon Arrietak indar eta teknika handia erakutsi zituen gurdi-jokoan eta, azkenean, txapela jantzi ahal izan zuen kirol-modalitate horretan. Gotzonek 3 buelta eta laurden inguru eman zizkion 200 kg-ko gurdiari, eta gainontzeko sei lehiakideek, morrosko galantak izanda ere, 3 eskas egin zituzten. Gipuzkoako txapela ez ezik Zazpi Herrialdeetako txapela ere lortu du Gotzonek aurten. Ea hurrengoan txapelak ez duen gurdiak baino gehiago pisatzen...

Berriemailea: A. Irizar

MUTRIKUKO EUSKERIA AZTERTZEKO BEKA ■

Iaz Mutrikuko Udaleko Euskara batzordeak herriko hizkeriaren inguruan azterketa egiteko beka deialdia herriratu zuen. Haren ondorioz, Josu Larrañaga Arrietak urtebetez jardun du herriko hainbat informatzailerekin hango eta hemengo kontuak errepasatzen. Urtebeteko epeak ematen dituen aukerak kontuan hartuta burutu lana Josuk eta gauza bitxiak eta ederrak jaso ahal izan ditu.

Datorren urtean ikerketa lan horren emaitza liburu batean argitaratzea du helburu aipatutako batzordeak, baina lehenago, abenduaren 3an eta Kultur elejiraren barruan, lehenengo aurkezpena egingo da geure hizkeraren inguruan jasotakora lehenengo hurbilpen bat egitearren.

KULTUR ELEJIRA ■

UEMArekin batera, Mutrikuko Euskara udal batzordeak Kultur Elejira hamabostaldia antolatu du abenduaren 2tik 15era bitarte. Hamabostaldi horretan hitzaldiak, poesia-emanaldiak, zine-emanaldiak eta ume eta helduentzako ikuskizunak izango dira mutrikuar guztien eskura. Aukera ederra euskarazko produkzioan egiten direnak bertatik ezagutzeko.

Programa zehatza ezagutu nahi baduzu, jo ezazu aldizkari honetako agenda atalera, hantxe ikusiko duzu egunez eguneko ekitaldiak zeintzuk, non eta zer ordutan diren.

**INSTITUTO
OPTICO
MUTRIKU**

Erdiko kale 21 - Telf.: (943) 60 31 54
20830 MUTRIKU (Gipuzkoa)

**Joseba Inaki Eleizgarai
Masajista**

Konte kalea 22, Mutriku
630788059

MUTRIKUARRAK BEHOBIA-DONOSTIA LASTERKETAN

Urtetik urtera gero eta gehiago dira lasterketetan parte hartzera animatzen diren herritarrek, Mutrikuko herri-krosean ikusi zen moduan. Herritik irten eta erbestean ere saio dexente egiten ditu hainbatek.

Hilaren 10ean Behobia-Donostia maratoi erdia izan zen eta 25 bat korrikalari izan ziren gure herritik, ondarrutarrekin eta debarrekin batera betetako bi autobusetan joanda. Horien artean marka onenak Iñigo Agirre Arrietak eta Joseba Urkiri "Kubillo" k egin zituzten 1h 06' 27" eta 1h 18' 39" ko marka eginda, hurrenez hurren. Iñigo, gainera, bigarren gipuzkoarra izan zen helmugan. Ondoren, banan-bana, beste guztiak ailegatu ziren.

Maratoietan parte hartutakoak ere baditugu herrian eta, martxa honetan jarraituta, laster autobusa bete lagun joango da horrelakoetara ere.

URREIZTITARRAK ELKARTUTA

Pasa zen hilean, beste urte batez, urreiztitarrak elkartu ziren elkarren artean egun pasa ederraz gozatzeko. Aurtengoan 120 lagun inguru elkartu ziren eta, gehienak mutrikuarrek izan ziren arren, Getaria, Donostia, Eibar, Lemoa, Zornotza, Bilbo eta Santurtzitik ere etorri ziren hain egun seinalatu hori eurentarren artean emateko. Mezaren ostean eleizako eskaileretan derrigorrezko argazkia aterata, Kai jatetxera bildu ziren bazkari eder baten aitzakian hango eta hemengo kontuak, zaharrak eta berriak, gogoratzeko. Bejondeiela urreiztitarre!

ANTZERKIAZ BLAI!

Beste urte batez burutu da *Antzerkiaz Blai!* antzerki hamabostaldia. Pailazoak, kale antzerkia eta areto barruko antzerki emanaldi ederrak izan dira adin guztietako publikoarentzat. Antolatzaileak, berriz ere, pozik agertu dira herritarrek emandako erantzunarekin eta hurrengo edizioa gogoan izan eta egutegian, azaroko lehenengo hamabostaldian, marka bat egiteko eskatzen diete aurtengoan bertaratu diren guztiei.

Zela ikusten dezu etxebizitzian gaixa Mutrikun?

Anabel Sanchez,
37 urte

Etxebizitza sozialak eon biharko liakez. Jende asko ta askontzat ezinezkoa da gaur egunian dozen preziuetan sartzia. Gainea, lan egoeriak ez do oso ondo ta... 20 milloi arteko etxiak eotia ondo eongo litzake.

Alberto Zabala,
21 urte

Dana negoziua da. Sozieda-de hontan derrigortuta zoz etxia erostea baina oso karuak dia. Etxiak etxia des-trozua izaten da askotan, baina eñ ein bihar dia...

Patxi Carmona,
55 urte

Gazteentzat "jodido" dago, Mutrikun eta toki guztietan. Etxe subentzionatuak baleude... baina ez dago. Eskerrak gurasoak hor dauden laguntasuna emateko, bakoitzak ahal duen bestean.

Eduardo Lizardi,
32 urte

Etxebizitza erosteko, garesti-xak doz eta alkilatzeko ere bai. Etxia erostea bakarrik jutia zaila da, soldata batekin; bikotia badakazu..., tira. Lengo ohitxuria galduta do eta oaiñ jendia ez da ezkontzen gurasoena, oaiñ bakoitzak bere etxian nahi deu bizi ta hori ondo do, baina zaila, oso zaila do.

Amagoia Basurko,
30 urte

Nahiko gaizki do egoeria, oso garesti doz etxiak. Kondiziunak ez dia onak eta jendia bila ta bila ibilitxa ez deu topatzen gauza onik. Gaur egunian erostia inposiblia da. Jendia bila ibiltzen da eta etxe zaharrak alkilatzeta jotzen deu, baina hori ere karua da, 55 mila pezta hilian...

Roberto Peña,
28 urte

Orokorrian, garesti doz etxebizitzak. Bakoitzak bere mugak argi euki bihar ditxu, ze nahi dan..., zenbat diru-kin disponitzen dan... Ondo pentsatu bihar da izetan hasi aurretikan. Hipotekian asuntua ondo pentsatu bihar da. Nik alkilatzia baiño, naixo det erosi.

Miren Itziar Lete,
32 urte

Bai alkilatzeko bai erosteko garesti ikusten det. Gaur egun, independizatzia zaila do. Preziunak soldaten arabera dispartatu ein dia eta hortan sartzia... Alkilerria moru egoki baten soluziua izan zeiken, baina alkilerria ere garesti do eta ez deu bixarko egunian etxia erosteko beste ematen.

Gizakiak antzinatik izan du arraina elikagai, historiaurretik esango genuke; kobazuloetan bizi ziren gizakiak arraina jaten zuten arrastoa utzi digute eta.

arrain kontserba, aspaldiko ogibidea

Europa iparraldeko itsasoetan, Bizkaiko itsaso osoan eta baita Ternuan ere gogotik jardun zuten arrantzan arrantzale euskaldunek.

Hasiera batean, barrualdeko jendearen gehiengoak ez zuen inoiz itsasoko arrain freskorik jateko aukerarik izaten. Era berean, itsasertzeko jendeak, arrantzale herrietakoak, eskura zeukaten arraina baino ez zuten jaten.

Erdi Arotik aurrera mendebaldeko bizimoduan elizak izan zuen eragina jateko ohituretara ere heldu zen. Urteko sasoi jakin batzuetan okela jateko debekua-ekin eta garizumaren garrantzia-ekin, elizaren aginduak arrain freskoaren, ketuaren edo gazitua-ren eskari izugarria sortu zuen.

Arraina, portura ekarri ondoren, ezin zen dena jan, freskoan behintzat! Ondorioz, erraiak kendu, arraina lehortu, gatzitu,

gatzunetan jarri, edo eskabetxean gorde behar izaten zuten.

1557ko auzi batean sare "barredero" edo "bolante-sareak" erabiltzen zituztela aipatzen dute. Sare hauek erabateko onurak ekarri zituzten. Arrantza kostaldetik urruti egin zitekeen, txalupek sareak zabaltu ondoren ez zeukaten itsaso zabalean egon beharrik eta, hori, abantaila handia zen ekaitz egunetan. Gainera gehiago harrapatzen zuten eta esportatzeko aukera zeukatenez, Nafarroara eta Logroñora ere garraiatzen zuten mandazainen bidez.

Harrapaketa oparo hauen ondorioz arraina lehortzeko, gatzitzeko edo kontserbatzeko industria suspertu zen.

Arraina lehortzeak lan handia zekarkien kai aldeko herritar guztiei. Arrainari erraiak eta ezkata- kentzeak, arraina gatzitzeak, lehortzen uzteak eta zaintzeak,

kargatu ahal izateko moduan fardelak egiteak eta mandoen gaine- an egoki jartzeak lanak ematen zizkieten, baina irabazi ederrak ere bai arrantzale familiei, batez ere lan hau arrantzaleen emazte- ek egiten zutelako.

1556. urteko hirugarren agiri batek hirurogei kintal legatz gatzitzeko prozedura jasotzen du. Hurrengo urteko beste agiri batek "besteek garizuman saltzeko" erosi ahal zuten legatz lehor guztia ontzeko erabakia aipatzen du.

1625eko Mutrikuko agiri batek atuna ontzeko prozeduraren zenbait xehetasun azaltzen dizkigu. Harrapatu ondoren erraiak kendu eta gatzitu egiten zuten. Horrela prestatu ondoren upeletan sartzeko.

Sardinazarra, bakailao lehorra- ren antzera, pobrearen jatekoa zen, edozeinek erosteko modua- koa. Bertako sardina urria zenean, Galiziakoa erosten zuten. 1617an

zenbait mutrikuarrek zama-ontzixka bat bidali zuten Coruñaara burdinaz beteta eta, horren truke, sardinzarra erosteko asmotan.

Baleak gatzunetan gordetzen zituzten frantsesei saltzeko, ez dirudi balearen okela estimu handitan zutenik... Balearen mingaina, berriz, bai, eta batzuetan gainera elizgizonentzat eta handiki batzuentzat gorde ohi zuten.

XVI. mende bukaeran bixigua eskabetxean jartzeko ohitura zabal-tzen da. 1626ko agiri batean agertzen da Mutrikuko San Pedro kofradiako arrantzaleek hartutako erabaki baten berri. Ados jarri ziren abenduan hasi eta garizumara arte harrapatutako bixigu guztiak frijitu eta eskabetxean jartzeko.

Eskabetxean jartzekoa zen bixiguari, lehenik, erraiak eta ezkatat kentzen zizkioten. Gero, garbitu, lehortzen utzi eta gazitu. Ondoren oliotan frijitzen zuten. Honetarako egurra erruz eskatzen zuten kobrezko galdara handi batzuk erabilia. Frijitu ondoren ozpin saldatan gordetzen zituzten upeletan.

Ildo beretik, arrantzarekin zeharka lotuta dauden lanbideekin egiten dugu topo: amugileak, otarragintza eta upelgintza, alegia. Garrantzitsuak hirurak ere.

XVIII. mendean, arrantzak, kontserba industriak eta komertzializazioak krisialdi larria izan zuten. Ternuako kalak itxi zituzten eta horrek kalte handiak sortu zizkien euskal arrantzaleei. Garai horretan kanpotik ekarri behar izaten zuten arraina, elikatzeke beste gai asko bezala. Caracasko Erret Konpainiak hartu zuen indar handia, baina arrantza sektorea nolabait baztertuta gelditu zen: Ameriketako abentura usainak arrantzale asko eraman zituen.

XVIII. mendearen azken urteetan eta XIX.aren hasierako urteetan eskabetxearen fabrikazioak susperraldia izan zuen. Garai honetan Mutriku bezalako portuetan, kofradien jabetzan, eska-

betxea egiteko fabrika berri asko agertzen zaizkigu. 1929ko agiri batean esaten denez, Mutrikuk sardina eta antxoa gazituak bidaltzen zituen Gaztela, Aragoi eta Nafarroara.

1841. urtetik, kofradien eskabetxe fabrikez gain eskabetxea egiten duten etxeak agertzen dira agiritan. Mutrikun, jakin badakigu XIX. mendearen erdialdera bazegoela eskabetxe fabrikaren bat edo beste, kofradiak zituen bi fabrikez gain. Eta 1895ean sei-zortzi bat lantegi zeudela.

Arrain kontserbaren industria berria 1850-60. urtean sortu zen. Orduan hasi ziren arrain kontserbak oliotan ontziratzen latorrizko latetan. Hasieran eskabetxe industriarekin batera sortu ziren, baina denbora gutxian izugarrizko gorakada izan zuen industria berri honek, batez ere, antxoa fabrikek. Antxoa XIX. mende osoan zehar ia-ia baztertuta egon zen; ugaria izan arren ez zuen irtenbide handirik ez freskorako eta ez gatzunetan jarrita saltzeko eta prezioak baxuak izaten ziren. Hori zela eta etorri ziren gure kostaldera lehen italiar antxoa kontserbagileak, salazoi eta gatzunetan jarritako antxoak arrakasta handia baitzeu-

kan Italian. Siziliar haiek arrantzu aldietan etortzen ziren, gero, berriro Italiara itzultzeko, baina denbora pasa ahala bertan finkatzen hasi ziren, Mutrikun bertan adibidez: Dentici, Zizzo eta Billantetarrak.

Siziliako kontserbagileekin batera badira bertakoak ere, kontserbagintzaren etorkizun onak animatuta, industri sektore hori aukeratu zutenak.

Mutrikun aipagarria eta oso interesgarria da bi kontserbagilek izan zuten aldi bereko bilakaera, biak jatorri berekoak izanda -nafarrak ziren-, eta lanbide berekoak gainera. Mauleonek zein Bustok beren lanari esker ezagutu zuten Mutriku, izan ere, Nafarroako ardoa eta nekazaritzako produktuak kostaldera ekarri eta, gero, arraina kostaldetik barrualdera eramaten baitzuten. Jose Miguel Mauleon Etxarri-Aranazkoa zen eta 1867an negozioa zabaldu eta arrain freskoa nahiz gazitua prestatu eta saltzeari ekin zion. Saturnino Busto Burlatakoa zen eta 1880 inguruan jarri zuen eskabetxe lantegia gure herrian. Coservas Busto enpresak utzi zuen lan hori, baina Yurrita-Mauleondarrek horretan jarraitzen dute.

Mutrikuarron historiaren zati garrantzitsu honetan labur-labur kokatu ondoren, hurrengo aleetan izango duzue gaur oraindik gure herrian lanean jarraitzen duten kontserba enpresen berri: Nola iraun XXI. mendean?

Txori

***“Hamahiru urte hauetan
130 saritxik
gora irabazi ditxut!”***

Noiz hasi zinen txori kontu honekin?

1989an ekin nion afizio honi. Ume-umetatik eduki det txoritxarako zaletasuna. Lehen, neu juaten nitzan txoritxarra, baina orain utzitxa dakat. Orain txorixa ekarri egitxen didate eta nere lana kantuan erakustia da. Txori-maixuarekin egiten det hori. Orain dela 13 urte hasi banitzan ere lehiaketetara aurkezten, txoritxarako afizioa bizi guztixan eduki det.

Mutrikun ba al da honetan dabilen beste inor?

Lehen bai, beste bat ere ibili izan da baina utzi egin deu, nik ere laster utziko diot honi. Urtiak aurrera... eta azkenian aspertu egitxen zera. Hara eta hona jua bihar... azkenian nekatu egitxen zera.

Hasi zinenetik zenbat sariren jabe zaitugu?

Begira, hemen ditxuzu denak, ixa ez dakat tokirik etxian. 130 bat kopa izango dia, eta txapelak berriz 4, bi Euskadi mailakuak eta beste bixak Ohore Sarixak dira.

Non izaten dira lehiaketak?

Danak Bizkaixan izaten dira, Durangon, Bilbon, Getxon, Santurtzin...

Zenbat txori eramaten dituzu lehiatzera?

Hiru txorikin juaten nai, ezin dia lau baino gehixo eram. Bestalde, lehiaketa hauetara juateko sozio edo bazkide izan behar zera, “Txori lagunak” elkartekua hain zuzen ere, eta horrek zer esan nahi deu? ba... urtero kuota bat ordaindu behar dezula... hemen dirurik gabe ez do ezer.

Zein txori mota eramaten dituzu?

Nik neuk guardantxoluak eramaten ditxut. Dana-dala pardilluak, mistuak, pardillo-mistuak... ere eramaten ditxue, baina nik guardantxolutik kanpo ez det nahi beste txoririk, nahiz eta erakusteko orduan errazaguak izan... baina ez ditxut nahi.

**Euskal Herrian zehar,
hamaika herritan ibilia da
bere txoriekin Gotzon
Mendiguren “Dontzua”.
Bere pazientzia eta
zaletasuna lagun izanik,
txoriak kantuan jartzen
ditu, eta ez edonola,
sariak jasotzen dituen
txoriak hazten ditu
Gotzonek.**

a txori

Zenbat denborara ikusten dira emaitzak?

Ba... maiatzian edo hartzen dezu txori gaztia eta urtarrila-otsaila arte ez dakizu zer ikasi duen, edo

"Guardantxoluak dira nere gustuko txorixak!"

"9 hilabete pasatzen ditzuzu txorixakin eta biharbada ez dezu ezer lortzen!"

igual ez du ize ikasi eta ez deu lehiketarako balixo eta kendu egin bihar dezu... ez da hain erraza. Danak ez deue balixo. Eta batzuetan txori onenak ere ez badeu kantatzen juezaren aurrian, ba...akabo, kitxo! Hori suertia da. Zuk orduak eta mezak ematen ditzuzu txorixak prestatzen eta bihar danian ez badeu kantatzen jai dezu. Hamar minututan erabakitzen da dana, denbora horretan kantatu bihar deu txorixak.

Parte hartzaile asko izaten al zarete?

Dexente, baina lehen gehixo ginan. Nik uste det jendia aspertzen juan dala, azkenian gastua ere bada. Hor ez dizute dirurik ematen. Bidaia, etabar zure kontura dira eta askotan ixa egun osua ematen dezu etxetik kanpo.

Noiz izaten dira lehiaketak?

Apirila aldian hasi eta uztaila bitxartian. Zapatu eta domeketan egiten dira. Aurten sei bider juan naiz eta lau kopa eta txapela atera ditzut, baina nekatu xamar sentitzen naiz. Ez dakit noiz, baina laster utziko diot afizio honi, ez det urte askotan segitzeko asmorik.

Gustura jarraituko genuke Gotzonekin hizketan baina hurrengo baterako utzi beharko dugu. Eskerrik asko eta zorionak Gotzon. Eutsi goiari!

Mutrikuko Udal Kiroldegia

- GINNASIA
- AEROBIC
- STEP
- BODY PUMP
- BODY COMBAT
- BODY BALANCE
- SPINING
- JUDO INFANTIL
- KANTXA
- ROKODROMOA
- SAUNA
- FITNESS GELA...

Anima zaituz!!

Magdalena, 20 z/g
Tel./Fax: (943) 60 31 75
Mutriku

Kirol Berri S.L.

Hildakoen organoak bizitza berpizteko

Urtero, ekaineko lehenengo eguaztenean, organo emaleen eguna ospatzen du ALCER elkarteak, giltzurrun gaisoen elkarteak. Egun berezitu horretan, gizarte osoari gogorarazi nahi zaio gorputz-organoen dohaintzaren garrantzia. Azaroan gaude, ekaina urruti dago, baina edozein garai izaten da egokia honelako ekimenak aldarrikatzeko.

Hildako pertsonen organoak eta ehunak transplantatzea ohizko jarduera da medikuntzan eta gaiso asko eta askoren bizitza-kalitatea hobetzea eta sarritan bizitza salbatzea ere ekar dezake berarekin.

Gure herrialdean, punta-puntan gabiltza medikuntzaren arlo honetan, bai transplanteei dagokienez bai emaleei dagokienez. *"Izugarria da Euskal Herrian medikuek duten maila eta eskaintzen duten laguntza. Bestalde, izugarria da baita ere zenbat jendeak duen izena emanda hildakoan bere organoak behar dituen beste bati lagatzeko"* esan digu nobaiten giltzurruna jaso zuen mutrikuar batek.

Mundu mailan, biztanleko batez besteko dohaintzetan gorengo mai-

lan gaude, nahiz eta oraindik ere hobetzeko asko dagoen, batez ere kontzientziazio mailan, *"jendeak arazoa etxe barruan ikusi arte ez du gai honetan gehiegi pentsatzen, baina ailegatzen zaionean gauzak beste modu batean ikusten dira"*. Gipuzkoako lurraldean dagoeneko ia 50.000 lagunek agertu dute borondate hori eta organo emaleen zerrendan jasota ditu ALCER-Gipuzkoa elkarteak. Kopuru horrekin pozik eta gustur agertu dira ALCERrekoak, baina, adierazi digutenez, jendeak gai honetan serio pentsatuko balu, dexente egingo luke gora.

Baleko organoak lortzeko aukerak oso urriak dira, hildakoen %1k baino ez baititu betetzen dohaintza gauzatu ahal izateko baldintzak. Hala ere, hori ez da erabakia har-

tzeko aitzakia izan behar, beharbadagu %1 horren barruan gerta bai-kaitezke. Oraindik ere, jendeak errespetua dio gai honi eta kosta egiten zaio horrelako erabakia hartzea, hil ondoren bere gorputzaren zati batzuk besteren bati bizitza salbatzeko eskaintzeko erabakia hartzea.

Orri honen bitartez, herritar guztiei eskatu nahi zaie gorputz-organok hil ondoren dohaintzan emateaz hausnarketa egiteko eta ondoren egokien deritzoten moduan jokatzeko. Aukera errazena paso egitea litzateke, baina beste aukera hildakoan norbere organo eta ehunak beste bizitza batzuk salbatzeko erabil daitezen baimena idatziz ematea izango litzateke. Zeuk erabaki.

ZURE BIZITZA EZ DADILA ZUREKIN ITZAL.
EMAN ITZAZU GAUR ZURE ORGANOAK, BALIAGARRIAK IZANGO EZ ZAIZKIZUNEAN
BESTE BATEK BEHARKO DITU BIZITZEKO ETA.
DOHAINTZA TXARTELA

Nik:

NAN:

Jaiotze-data:

Egoera zibila:

Lanbidea:

Helbidea:

Telefona:

Herria:

PK:

Lurraldea:

Nire organo eta ehunak eman nahi ditut, ni hiltzen naizenean beste pertsona batzuk senda daitezen.

GAINERA ODOLA EMAN NAHI DUT ☐

LEKUKOA:

NAN:

Sin.

LEKUKOA:

NAN:

Sin.:

Data:

Emalearen sinadura:

Lojika guztiaren gaineratik, zuhaitzak

Gure herriko inguruetara begiratzen dugunean, paisaia berde-berdea dugu nonahi ikusgai. Arnoko artadiak, hango eta hemengo pago eta haritzak... eta pinua nagusi. Gure zaharren garaian bertako zuhaitzek osatutako basoak ez dauzkagu jada hain hurbil. Lur-sail baten jabe denak zuhaitzik landatu nahi duenean, azkar hazten den pinua sartzen du, ahalik eta errenta handiena ateratzearren. Aitzitik, oraindik ere badago bertako zuhaitzen aldeko apostua egiten dunik ere. Juan Luis Osa "Mizkia" dugu horietakoa.

Mizkia baserriko lurretan zeuden pinudiak bota zituztenean lur haietan zeozer egin behar zela eta, hasierako pentsamendua pinua sartzeara izan zen, gaur egungo lojikak agintzen duen moduan. Baina Juan Luisi ez zitzaion hain ideia ona iruditzen eta mugitzen hasi zen han-hemenka. Inguruko baserriarrek pinua sartzeko aholkua ematen zioten, baina beste aukerak aztertu nahi zituen lehenago. "Ez diat ezer pinuaren aurka, baina nire ustez gure lurrian gure zuhaitzek behar diate".

Urnietako mintegira joan eta hango arduradunak pinuak datozen urteetan gaitz larria pairatuko duela esan zionean argitu ziren zalantza guztiak. Hori entzunda, bertako zuhaitzak landatzeko ideari heldu eta jorrazten hasi zen.

Pagoetako parke naturaleko arduradun nagusi eta injeniari botanikoa den Pako Garinengana joan eta harekin batera lurrak analizatu ondoren lurrei ondoen egokitzen zitzaizkien zuhaitz motak aukeratu zituzten. Guztira, zazpi espezieko 8000 zuhaitz 10 Ha-tan banatuta: Astigarra, pagoa, haritza, lizarra, altza, Virginiako tuliperoa eta lyquidambarra. Guztiak hostozabal iragangaitzak, epe ertaineko (60 urte) eta luzeko (90 urte) hazieradunak. "Apustu hori egitean ez nian pentsatu epe motzean, bestela pinua sartuko nian. Gehiago dek bertako gure zuhaitzen aldeko apostua. Egunen batean sortuko den basoari begira jarri eta harro sentitzea, lehengoek egiten ziaten moduan".

Zuhaitzen aukeraketa eginda, gogorrera zetorren: 8000 zuhaitz landara landatzea, mendia garbitu eta 8000 zulo egin ondoren. Lan horretan, Mutrikuko eta Mendaroko 10 laguneko mendi-garbitzaile koadrila izan zuen lagun, tartean "Ibiri", "Euskitze" eta Unai zeudela. Hasierako 4-5 urteetan, gainera, urtean pare bat aldiz garbitu behar dira lursailak zuhaitzei hazten laguntzearren.

Landatutako zuhaitz landarak oraindik ere gazteak dira oso eta, hori dela eta, Jose Luisi azpimarratu nahi izan du mendian barrena dabilenak errespetatu egin behar dituela horiek egunen batean sortuko duten basoaz gozatuko badugu. "Oraindik ere metro batera ez dituk iristen zuhaitz batzuk eta pasiatzen

dabilenak, kontuz ibili ezean, erraz apurtu ahal dik parean gertatzen zaion landaratxoa".

Hain haziera geldoko zuhaitz hauei etekina noiz aterako zaien galdetuta, Jose Luisi adierazi digu helburua ez dela ekonomikoa, "ez nauk sartu kontu hone-tan diruagatik; egindako inbertsioa handia izan duk, eta zuhaitz horiek 90 urte barru arte ez diate etekin ekonomikorik emango. Jasoko dudana etekina bestelakoa izango duk, zuhaitzak zela hazten diren ikustea, urteko sasoi batzuetan zuhaitz guztiek emandako kolore-festibalaz gozatzeara..."

Gure inguruetako parajeak zuritu eta pinua nagusitzen ari den honetan, kontuan hartzekoa da Jose Luis Osak gure lehengo zaharrek erakutsitako bidetik egindako apostua.

kutxa
zuri esker

EBANIZTERIA

OKiLA
AROTEGIA S.L.

Txirritxa - Mutriku

Tel. 943 60 40 18 - Fax: 943 60 31 03

KALAPUTXIKETAN, SALTSA GUREAN!

Lehenengo urtebetetzea iritsi zaidan udazken honetan, zuekin ondo pasatzeko, irakurle maite guztioi jolas bat proposatzen dizuet. Zuei oparitxo batzuk emateko gogo biziz nago, zuen gustokoa izatea espero dut sorpresa, baina horretarako lantxo bat egin beharko duzue. Orain arteko *Kalaputxi* aldizkarietan herriko hainbat berri eta pasadizo kontatu dizuet eta guztiak gogoan edukitzea erraza ez den arren, ondo-ondo begiratu goitik behera, ezkerretik eskuinera eta, badaezpada, atzekoz aurrera ere bai! Ea asmatzen dituzuen beheko galderen erantzunak. Zuzen erantzuten dutenen artean OPARI SORPRESA zozketatuko dugu. Ia ba, animo!

Ez ahaztu erantzunak Kalaputxiko buzoian utzi behar dituzuela (erdiko kale 4 behean) abenduaren 14a baino lehenago. Zozketaren emaitzak abenduko Santo Tomas eguneko ferian emango ditugu, Goiko plazan egongo den liburu-azokan.

galderak

1. Nor da pikomelatos?
2. Zer dira sakaponak?
3. Europa mailan Mutrikun bakarrik aurkitu diren fosilen izenak.
4. Baratzean piperrak jaso nahi izanez gero, ereiterakoan ilargia nola egotea komeni da?
5. "Bela txalopa handixa...bela!" esaerak zer iragartzen zuen?
6. Mutrikun non aurkitu dezakegu eliza mozarabiarra?
7. Noiz sortu zen Goizeko Izarra antzerki taldea?
8. Noiz itxi zen Ederrena zinema?

Erantzun zuzenak paper batean idatzi, zure izen-abizenekin eta telefonoarekin batera, eta Kalaputxiko buzoian utzi, Erdikokale 4-behean.

komikixa

gotzon santander

BIHOTZEZ, MILA ESKER!

Jada, igaro dira hiru urte Txantxangorritik Mutrikuko haurren aisialdiaz hausnarketa egin eta udaleku irekiak antolatzen dituenetik. Egia esan, beti jaso izan dugu oso erantzun beroa parte hartzaileen aldetik, urtero-urtero partaide kopurua handituz joan baita.

Baina aurtengoak aurreikuspen guztiak gainditu ditu. Aurten, udabenturan 147 haur eta gazte txok hartu dute parte eta partaide hauentzat Txantxangorrik 15 begiralek eta bi koordinatzailek osaturiko taldea antolatu du.

Txantxangorrik udabenturako ebaluazioa egiterakoan, balorazio positiboa egiten du. Orokorrean, haurrak eta gazteak, beraien gurasoak eta nola-bait harremana izan dugun pertsona guztiek oso jarrera baikorra izan dute.

Txantxangorri guztiok osatzen dugu eta guztiok osatzen dugun heinean bakoitzak bere aldetik posible dituen aportazioak egitea ere eskertzen dugu.

Baina udabentura atzean utzita, aurrerantzean ere gure haur eta gaztetxoentzat ekintza ezberdinak antolatzen jarraituko dugu, hilean behingoak, gabonetakoak eta, nola ez, datorren urteko udabentura.

Gainera, zerbitzua eta taldea hobetze aldera, taldeko bi partaidek zuzendari ikastaroari ekin diote eta, bestalde, herriko zortzi gaztek begirale ikastaroa hacia dute eta espero dugu denborarekin hauek ere Txantxangorriko partaide izatea. Hori guztia, gure herriko haurrei eta gazteei aisialdi eskaintza ahalik eta egokiena egitearren.

Ondorioz, Txantxangorrik hau guztia posible izatea egiten duten guztiak eskertu eta antolatzen dituen ekintza guztietan parte hartzera animatzen ditu.

Beraz, eskerrik asko.

Arantza Lasarte Uranga

oinak airean dituela

Asteko egun guztiak okupatuta ditu Arantzak, baina halere ez da kexatzen eta eguna nekatu xamar bukatu arren ez du irrifarra galtzen. 1993an, lau urterekin hasi zen Arantza Ondarroako polikiroldegian baletaren kontuekin “betitxik izan deu musika eta dantzarako zale-tasuna, trikitixa eta kantua ere gustukuak ditxu eta horretan ere ematen ditxu orduak” esan digu Arratek, bere amak.

“Aurre dantza” eta “Hasiera dantza” egin ondoren, egun, “Erdi maila” egiten dihardu, Maitane Uriberen gidaritzapean. Balet klaseak egunero badira ere, Arantza astean hiru egunetan joaten da, besteak okupatuak dituelako. Klase bakoitza ordu eta erdikoa izaten da, baina horietaz gain luzaketak egin behar izaten ditu etxean egunero-egunero.

Baleta aipatzerakoan denok ditugu begien aurrean dantzari lirain eta ari-nak, kasik lumak. Pisu kontuak aipatu eta zera adierazi digu Arantzak: orain arte ez det arazorik izan, danetik jaten det, baina pentsatzen det aurrea beira zaindu ein biharko naizela”.

Ikasturtean zehar Dantza Klasikoa eta Dantza Garaikidea lantzen ditu Ondarroan zein Donostian. Kurtso bukaeran

berriz, dantza emanaldia izaten dute Ondarroako polikiroldegian. Honetaz gain, Dantza Egunean ere Donostiako “Kontxako barran” parte hartzen du fin-fin Arantzak. Eta honekin ez da bukatzen Arantzaren agenda, aurten Ondarroako Kafe Antzokian dantzatzeko aukera izango du eta. Gutxi al da?

Ezin ukatuko diogu Arantzari bere meritua, baina, joan-etorri horien atzean nor dago? Nor arduratzen da Arantza hara eta hona eramaten? Gehienetan Arrate, bere ama, eta honek ezin badu “erreserban” daude aita, atxona eta atxi-txe, beti dago norbait prest horretarako.

Arantzak ez dio eperik, mugarik jarri nahi bere buruari, orain gustura dago baletan eta horrekin jarraituko du. Noiz arte? Berak baleki!!

SANTA ZEZILIA ETA MUTRIKUKO MUSIKARIAK

Santa Zezilia musikarien santa da eta Azaroaren 22an ospatzen da. Musikariak, mundu osoan zehar daude eta egun hau ospatzeko era ezberdinak daude kultura batetik bestera eta herri batetik bestera. Baina Mutrikun, aldaketatxo batzuk eman badira ere, urteetan zehar mantendu da egun sinalatu hori ospatzeko ohitura hau.

Duela urte batzuk, herriko bandak igandero jotzen zituen pasodobleak, eta 200 pezeta inguru kobratzen zituen hilean. Jasotako dirutik, 5 pezeta inguru jartzen zituzten botea egiteko. Honela, Santa Zezilia eguna heltzen zenean, bazkaria egiten zuten asteko edozein egun izanda ere, urtean zehar bildutako diruarekin. Hori bai, goizean pasakailea egiten zen eta gero, Komentuan meza entzun.

Gaur egun, bandaz gain, Musika Eskolako ikasleek ere egun hau ospatu egiten dute.

Musika Eskolako ikasleek, egunean bertan txokolatada antzeko bat izaten dute. Iaz, berrikuntza bezala, trikitilariekin pasakailea egon zen eta aurten ere, arratsaldeko lau eta erdietan izango da pasakailea.

Musika Bandari dagokionez, bertako kideek ez dute inolako boterik jartzen, lehen egiten zuten bezala, eta azaroaren 22a asteko edozein egun izanda ere, aste horretako igandean ospatzen da Santa Zezilia. Goizean, pasakailea egoten da eta gero, herriko Parrokian meza, bertan musikariak abestiren bat jotzen dutelarik. Eguerdian, kontzertua egoten da eta gero bazkaria. Hau, soziedade batean egin behar izaten da, Banda ia ehun pertsonak osatzen dutenez jatetxe batean egitea oso garestia izango bailitzateke.

Euskarazko izenak euskaraz

Kalaputxiren aurreko alean eguneroko gauza txikietan jarrerak eta ohiturak aldatuta euskara hutsez jokatzearen alde har ditzakegun bide batzuk proposatzen genituen. Oraingo honetan, bidea erakutsi nahi dugu interesa duenak izena eta abizenak euskaraz ondo idatzita agertzeko nonahi. Urte batzuetatik hona gauzak erraztu egin dira eta dagoeneko ez dugu horrenbeste zailtasun aurkituko gure asmoa betetzeko.

Urrutira joan gabe, Beheko plazan dagoen bake-epaitegira jo dugu eta han hartu gaitu bertako idazkariak. Hona hemen berarekin izandako elkarrizketa:

Egun on. Jakin nahi genduke posible dan izena eta abizenak euskaraz ipintzia. Lehen gaitza zan, baina erreztu eñ ei da...

Bai, lehen Eibarrera bideratu behar izaten zen eskaera eta denboratxoa behar izaten zen. Gainera, agiri batzuk eskatzen zituzten eta askotan jendeak ez zuen horrenbeste lan hartzen. Gaur egun gauzak errazago daude eta Mutrikun bertan bideratzen dugu.

Eta orduan, ze eñ bihar det izena bihar dan moduan ipintze-ko?

Zure izen "ofiziala"?

Javier Araquistain Churruca.

Bake epaitegira agertu behar duzu eta idatzi bat egin zure asmoa azalduz. Nortasun agiria eta erroldatze-agiria aurkeztu behar dituzu. Mutrikun jaioa bazara, astebetean egingo dizugu aldaketa. Kanpoan jaioa bazina, geu jarriko ginatke herri hartako epaitegiarekin eta piska bat gehiago tardatuko luke.

Aurrerantzian eonun erabil neike euskerazkua?

Bai, bai, hortik aurrera guk poliziari eta zentso bulegoari emango genieke aldaketaren berri eta lasai erabil dezakezu euskarazko izena. Aurrerantzean Xabier Arakistain Txurruka izena erabilita arazorik ez duzu izango.

Eta seme-alabenak aldatzeko...?

Adin txikikoak izanda, automatikoki egiten diegu aldaketa beraiei ere. 18 urte edo gehiagokoak badira, ostera, beraiek egin behar dute eskaera.

Esaten deue eskritura asuntuan eta arazuak eon leikezela...

Ez izan horri beldurrik. Notarioarengana joatea tokatzen bazaizu, jaiotza agiria eraman eta hantxe agertuko da, nota marjinallean, egindako aldaketa. Lehengo grafiarekin eta berriarekin, zu zeu izango zara edonoren aurrean.

Ederki, ba, laste etorriko nai bihar dian paper danakin.

Badakizu, bada, irakurle, izenean duzun erdal ortografiak begiko eta belarriko mina egiten badizu, esku-eskura duzu aldaketa egitea.

Oraindik ere gazteleraren morroi gara toki eta gai askotan, baina geure esku dago ahal ditugun gauzei buelta eman eta beti izan behar zen moduan jartzea: euskaraz.

Gaurko egunez lan txiki horri arduragabekeriagatik heltzen ez badiogu, gure ondorengoei morrontza horren zama pasako diegu. Hori nahi al dugu?

BAI TXO! Euskara elkarte

Jostailuak erosi bai, baina edozein ez

JOSTAILU EGOKIAK AUKERATZEN AL DITUGU?

Laister iritsiko dira etxe guztietara hainbat eta hainbat aldizkari jostailuz beteta. Bata txikientzat, bestea haundiagoentzat... Aldizkariaren aurrean jarri eta ezin aukeratu bat. Hau polita da baina... bakarrik jolastekoa da, beste hau egokiagoa da baina ez da oso erakargarria. Horrelako burutazioak hamaika eta beste hainbeste zalantza izango dira guraso, aitonamon eta gutako askoren burutan.

Sarritan hurrek eskatzen dutena ez da izaten beraientzat egokiena eta telebistan jostailuek beste itxura bat hartzen dute. Jostailuaren tamaina haunditu egiten dute, berez mugitzen ez diren jostailuei bizia ematen diete, bakarka saltzen diren jostailuak hamaika mila osagarrirekin agertzen dute... Nola aurre egin egoera hauei. Ondoren inkesta bat proposatzen dizuegu edozein jostailu erosi aurretik betetzeko. Galdera hauek erantzun eta oraindik zalantzan bazaudete, hurbildu jostailu dendara eta dendariari jostailua erakusteko eskatu, zure eskubidea da eta.

EDOZEIN JOSTAILU EROSI AURRETIK AZTERTU BEHARREKO EZAUGARRIAK

- 1.- Prezioa egokia al da?
- 2.- Zenbat hurrek jolas dezakete jostailuarekin?
- 3.- Puskatzen zaila al da?
- 4.- Arriskurik ba al du? Pieza txikiak, ertz zorrotzak, material pozoitsua,...
- 5.- Kaxan ikusten duguna eta barruko edukina bat datoz?
- 6.- Erabiltzeko arauak dakartzki?
- 7.- Adinaren araberako gomendiorik badu?
- 8.- Jostailu osoa erosi dugu ala beste eranskinen bat eskatzen du?
- 9.- Garantiarik ba al du?
- 10.- Konpontzeko gidarik ba al dakar?
- 11.- Telebistan iragarrita dago?
- 12.- Iragarkian ikusi dugunarekin bat dator?
- 13.- Behin baino gehiagotan jolas daiteke?
- 14.- Haurrak imajinazioa lantzen du jostailuarekin?
- 15.- Haurrak jarrera sexista edo belikoak ez izaten lagunduko du jostailuak

Zorion agurrak

DONATA

ZORIONAK gure birramona "mar-txosari", azaroaren 30ean 90 urte egin behar dituzulako. Ainara eta Maiderren partez muxu handi bat eta horrelaxe segi!

ANER HERNANDEZ

Azaroaren 23an 20 urte egiten dituzunez, familia osoaren partez zorionak eta segi orain bezelakotxe jatorra izaten eta gitarra jotzen.

LEIRE

Milagrosa egunian sei kandela atzen eta hamaika ilusio piztuko zatzu bihotzian. Ondo-ondo pasa etxeko danon onduan. Zorionak gure etxeko erreginari, batez ere Ene-koren eta Lurdesen partez!

EDURNE BURGOA

Azaroaren 23an parranda zure kontura. ZORIONAK gure kuadrilako "benjaminari"!

GORKA

Gure mutil haundixari zorionak familia guztixan partez hil honen 18xan 7 urte bete ditxuzulako.

JOSE RAMON BARRENETXEA

Azaroaren 6an urteak betetzen dituzunez, familixan partez ZORIONAK!

IRATI

Zorionak azaroaren 19xan 4 urte egiten duzulako. Ondo pasa eta muxu haundi-haundi bat Ama, Aita, Aritz eta etxeko guztien partez.

JOSE MARI

Abenduaren 11n hire urtebetetzia denez, Zorionak, hi! Kuadrila osuai trago bat zor. Ahaztu gabe!!

MIKEL

Azaroaren 25ean gure etxeko gol-fuak 12 urte beteko ditu. Zorionak Mikel eta ondo pasa!

MILA ETA XIXARIO

Azaroaren 27xan eta 28xan urteak betetzen dituzue, ZORIONAK seme-alaben partez. Urte askuan orain bezain ondo eta jator segitxu!

MAITE ARRIZABALAGA

Azaroaren 19rako ipini txanpaina freskatzen. ZORIONAK eta matxo handi bat!

LEIRE

Azaroaren 25ean 12 urte betetzen dituen neska jator honi muxu handi bat Ramoni eta etxeko guztien partez. Zorionak Leire eta ondo pasa!

IUNE

Zorionak 7 urte bete dituzulako azaroan 20xan. Oso ondo pasa opari guztiek. Etxekoan partez, matxo handi bat.

EREINTZA

Gure etxeko irrifar politenari, muxu handi bat eta ondo pasa zure laugarren urtebetetzean. Aitatxo eta amatxo.

TIA NIEVES

Zure ertebetetzean, musu handi-handi bat Aitor, Mikel eta Jonen partez.

xakea

ZURIAK JOKATU ETA IRABAZI

Flores, Gorka - Muela, Miguel Angel (Bergara, 2002. Analisisa)

Partida guztian zehar erasotzen egonez gero, zuriak ahal du mugimendu baten partida erabakita utzi. Nola?

1.Db2, Eh7 (1...., Ze2+; 2.Eh2, Eh7; 3.Dxb8, Ac3; 4.Axe2, irabazita dago. 1...., Dxb2; 2.Ag4 eta mate-mugimendu gutxitan); 2.Dxb8, Ad5 (2...., Dxb8; 3.Ag4, eta mate berriz); 3.Dxf8, eta hau gaizki jokatuta ere irabazita dago

Erantzuna:

Mutrikuko Izagirre kontserbategiko langileak, 1925 urtea (Williamsen argazkia).

**ORFEON MOTRICOARRA,
1900.eko argazkia**

(Iturria: Mutriku: Argazki zaharrak liburua)

Beste batzuen artian,

*N. Salvador Cormenzana,
Ignacio Ituarte, Miguel Arrieta,
Alejandro Txurruka, Joaquín
Urrestarazu, Jose Aramendi,
Estanislao Maiztegi, D. Luis
Saens, Jose M^o Eizagirre,
Aniceto Eizagirre, Jose Arruti,
Felix Usobiaga, Miguel Uriá,
Hermenegildo Aramendi,
Francisco Alberdi, Pio Ulazia,
Cipriano Etxeberria, Jose
Barrenetxea, Martin Egaña,
Jose Maiz, Ricardo Arrieta,
Modesto Galarraga.*

Etxean duzun argazki zahar hori
herri osoari erakutsi nahi badiozu...

KALAPUTXIn erakutsi!

Jarri gurekin harremanetan

Tel. 943 60 34 68 • e-posta: kalaputxi@topagunea.com

IÑIGOBELÉN
konde 3 - tfnua. 943903701

argazki lanak
arrakatsak dirakala
diseinu grafikoa
fotokopiatuak zutibeltzean/koloretan

euskal preso eta iheslariak etxera

AZAROAREN 18tik
ABENDUAREN 8ra

Luis Diez San Emeterioren Argazki Erakusketa
 Zabel Kultur etxean
 Astegunetan 18:00–20:00 ordutegian
 Jai egunetan 12:30–14:00 ordutegian

AZAROAREN 24an, domeka,

Mutrikuko Musika Bandaren kontzertua
 Zabel plazan, eguerdiko 13:00etan

ABENDUAREN 2tik 13ra

Kultur elejira
 UEMAk eta Euskara udal batzordeak antolatuta

ABENDUAREN 8an, domeka

Mendi irteera: Pasaia-Donostia
 Burumendi mendi taldeak antolatuta

ABENDUAREN 20an, barixakua,

Mus txapelketa azkarra. Kanporaketak.
 Bar Puerto, Loretxu, Goitibehera eta Ametza
 tabernetan.

ABENDUAREN 21ean, zapatua,

SANTO TOMAS ferixa Mutrikuko Udalak eta
 DEBEMENek antolatuta.
 Goizeko 9etatik aurrera, salpostuak Txurruka pla-
 zan eta abereak Plaza txikin.

- Ezti lehiaketa
- Barazki-azoka
- Liburu-azoka
- Okelar bertsopaper lehiaketaren sari banaketa
- ... eta beste gauza asko

Inter Studio

Olatz Arregi

PROIEKTUAK

- DENDAK
- ETXEBIZITZAK
- ENPRESAK

PLANUAK

ERAKUSLEIHOAK

Portu Kale 11, B
 20830 MUTRIKU
 Tel.: 943603173 / 656770396
 E-mail: interstudi @ euskalnet.net

KULTUR ELEJIRA

2002

Hilak 3, martitzena,
19:30etan Zabel kultur etxean

Mutrikuko euskeriaren azterketaren aurkezpena (Josu Larrañaga Arrieta)

Hilak 5, barixakua,
22:00etan Zabel kultur etxean

Poesia irakurraldia Tere Irastorza eta Jon Iñaki Lasaren eskutik

Hilak 6, eguea,
17:00etan Miruaitz Frontoian

Kukubiltxo Antzerki taldearen *Ekidazu* umeentzako ikuskizuna

Hilak 8, domeka

16:30etan Umeentzako pelikula emanaldia Zabelen:
Lagundu, arraina naiz

19:30etan Helduentzako pelikula emanaldia Zabelen:
Mothman, azken profetia

Hilak 9, astelehena

Herriko ikastetxeetan, ipuin kontalariak haurrentzat

Hilak 10, martitzena,
19:30etan Zabel kultur etxean

Diaporama emanaldia Jon Arretxeren eskutik

Hilak 13, barixakua,
22:00etan Zabel Kultur etxean

Poesia irakurraldia Ana Urkizaren eskutik

Hilak 14, zapatua,
20:00etan, Zabel kultur etxean

Mende baten aldarriak hogeigarrenean jarriak, Xabier Amuriza eta Jon Maiaren eskutik

Hilak 15, domeka,

16:30etan Umeentzako pelikula emanaldia Zabelen:
Pastel majikoa

19:30etan Helduentzako pelikula emanaldia Zabelen:
Jainko beraren seme

KULTUR ELEJIRA 2002

MUTRIKUN

Mutrikuko hizkeraren azterketaren aurkezpena

Poesia errezitaldiak

Diaporama

Ipuin kontalariak haurrentzat

Zine emanaldiak haurrentzat eta helduentzat

Kukubiltxo

Xabier Amuriza eta Jon Maia

Izan zirelako gara...

...garelako izango dira

ARAMAIO•AJANGIZ•AMOROTO•ARTEA•
ARRATZU•AULESTI•BERMEO•DIMA•ETXEBARRIA•
GATIKA•GIZABURUAGA•LEKEITIO•MENDEXA•
MUNITIBAR•ONDARROA•ZEANURI•ADUNA•
AIZARNAZABAL•ALTZAGA•ALTZO•ANOETA•
ARAMA•BALIARRAIN•BEIZAMA•BELAUNTZA•
ELDUAIN•EZKIO•ITSASO•GAINTZA•GETARIA•
IKAZTEGIETA•IRURA•ITSASONDO•LEABURU•
TXARAMA•LIZARTZA•MUTRIKU•OIARTZUN•
ORENDAIN•OREXA•ORIO•USURBIL•ZALDIBIA•
ARANTZA•ARBIZU•ETXARRI•ARANATZ•
GOIZUETA•LEITZA•URDIAIN•ZUBIETA•

Mutrikuko Udala

- ✓ ISO-9002
- ✓ BRC Standards

1867. urtetik

Kantauriko **Antxoak**

Kalitaterik goreneko aukera paregabea

Antxoa fileteak Oliba oliotan - Antxoa fileteak Oliba oliotan Baratxuri eta Perexilarekin - Antxoa fileteak Oliba oliotan Piperminarekin - Antxoa fileteak Oliba oliotan Oreganoarekin - Alkaparretan biribildutako Antxoa fileteak Oliba oliotan - Antxoa krema - Antxoa saltsa - Antxoa gatzunetan

yurrita e hijos, s.a.

Ctra. a Ondarroa, s/n - 20630 MUTRIKU (Gipuzkoa) País Vasco
Tel.: +34 943 603 245 - Fax: +34 943 604 420
www.yurrita.com